

JOSEPH RAVEN 1852—1929

JOSEPH RAVEN. †

1852—1929.

.....

*Hunc merito flebunt, simili qui deinde carebunt.
Ex epitaphio Copernici.*

Op een zonnigen decemberdag van het vorig jaar, twee dagen vóór Kerstmis, trok door de breede dorpsstraat van Amsterrade langs het oude grafelijke kasteel, een lange rouwstoet. Talrijke leeraren, oudleeraren, en oudleerlingen van Rolduc vergezelden, met de rouwende familie en vele andere belangstellenden ter laatste rustplaats een van Rolduc's beste vrienden, den oudleeraar en Regent Joseph Raven.

Wanneer ik gaarne inga op het verzoek der Redactie van het Jaarboek, een kort levensbericht van den overledene te geven, is dat niet omdat ik de pretentie heb, een volledig en volkomen juist beeld van dezen waardigen priester voor de toekomst te bewaren; maar omdat ik, als een van zijn oudste nog levende vrienden, gaarne de gelegenheid aangrijp, om iets bij te dragen tot hooger waardeering in breeden kring van hem, dien velen met mij gekend hebben als wars van alle zucht naar ijdel vertoon, en wiens inwendig zoo rijke leven, uitwendig zonder eenige schittering van opzichtige daden is verlopen. Van Rolduc's tegenwoordige bewoners kennen de meeste den overledene nauwelijks bij name, wiens leven toch vele jaren lang innig met Rolduc's lotgevallen vergroeid was. De studenten-generaties, die hem aan het werk zagen, en den invloed van zijn zegenrijken arbeid onderzonden, hebben sedert lang voor andere plaats gemaakt; ons ouderen echter, die lang geleden zijn studiegenooten, later zijn collega's en vrienden waren, staat en blijft levendig voor den geest het beeld van den stillen, geduldigen, nooit moeden, nooit zich op den voorgrond stellenden werker, wiens streven was, zijn plicht te vervullen, nauwgezet en volledig, en meer dan zijn plicht, en op de wijze, die naar zijn overtuiging de beste en voor anderen de heilzaamste was. Ook het

tegenwoordige geslacht heeft belang bij nadere kennismaking met dit leven, op geheel eigenaardige wijze volledig gewijd aan Gods eer, en ter wille daarvan aan de opvoeding der jeugd; er gaat van dit voorbeeld een kracht uit, die tot navolging opwekt, zij het ook in anderen werkkring en andere levensomstandigheden; het is bovendien een bladzijde, niet de minst eervolle, uit de geschiedenis van ons Rolduc.

Joseph Raven, geboren te Amsterrade den 24 Juni 1852, bereikte een veel hooger leeftijddan zijn zwak gestel en voortdurend wankelende gezondheid kon doen verwachten. Door echt vrome ouders, in een geheel katholieke omgeving, diep godsdienstig opgevoed, voelde hij van jongs af de roeping tot het H. Priesterschap. Om daartoe opgeleid te worden werd hij in Oct. 1868 naar het Klein-Seminarie van Rolduc gezonden, en deed aldus als 16-jarige knaap zijn intrede in het huis, dat in later dagen zijn tweede vaderhuis zou worden, waaraan hij met al de liefde van zijn gevoelig hart zou gehecht zijn. Van zijn vader zelf ontving hij, zoowel op school als in den huiselijken kring, voortreffelijk lager onderwijs. Deze was een onderwijzer van den ouden stempel, wiens leerlingen, bij het verlaten der school, zonder meer geschikt waren voor de studie van het latijn, wat bij die onzer tegenwoordige lagere scholen veelal niet het geval is. Ook de beginselen der muziek leerde hij van zijn vader. Door privaattlessen verwierf hij zich voldoende kennis der klassieke talen, om terstond op de „Quatrième Latine” (thans de 3e kl.) geplaatst te worden, en het onderwijs in die klasse met alle succes te kunnen volgen. De hoofdleeraar dier klas was in die dagen de latere pastoor van Amsterrade en in het heele land als publicist bekende Joseph Thisen.

Van de studie jaren te Rolduc zij niets gezegd, dan dat Joseph Raven zich onderscheidde door voorbeeldig gedrag, uitmuntenden

studiegeest, meer dan gewoon talent, en dien-
tengevolge altijd tot de eersten zijner klasse
behoorde.

Hij was een van de stillen, die zich liefst
op den achtergrond houden, maar daarom
geenszins een kniesoor of een zonderling. Hij
onttrok zich niet aan spel of vermaak en was,
hoewel ernstig, opgeruimd van humeur. Hoe
goedmoedig overigens, was hij toch lang niet
zonder temperament. Eén kenmerk onder-
scheidde hem van velen: hij kende geen tijd-
verlies, geen enkele minuut ging verloren.

In die jaren verwierf hij zich de genegen-
heid van den toenmaligen directeur W.
Everts, wiens trouwe vriend hij in latere
dagen zou zijn en ten einde toe blijven. Die
genegenheid werd beslissend voor Joseph's
verdere loopbaan.

In 1874 ging hij over naar het Groot-Semi-
narie te Roermond. De vier jaren van zijn
verblijf aldaar beantwoordden in allen deele
aan de Rolducsche. Daar zoowel als te Rol-
duc had hij vele goede vrienden; een daar-
van was de beroemde moraal-theoloog Petrus
Marres, die, voortreffelijk geleerde als hij
was maar slecht calligraaf, in Raven een
trouwen en intelligenten helper vond bij het
persklaar maken zijner geschriften. Den 6
April 1878 ontving Joseph de H. Priester-
wijding. Reeds enkele weken daarna, werd
hij, op verzoek van Rolduc's directeur door
Mgr. J. A. Paredis naar Rolduc gezonden, om
zich te wijden aan de opleiding der toekom-
stige onderwijzers, aan de daar bloeiende
Normaalschool. De bedoeling schijnt te zijn
geweest, dat hij, na eerst de Hoofd-akte te
hebben behaald, waartoe toen geen vooraf-
gaand onderwijzersexamen vereischt was, den
in die dagen algemeen bekenden Hoofdlee-
raar der Bisschoppelijke Normaalschool G.
H. Leus zou ter zijde staan, om mettertijd
zijn opvolger te worden. Dit bleek nochtans
niet de voor hem bestemde taak. Reeds na
enkele maanden werd hij door ziekte ge-
dwongen de studie te laten varen, om in
lichteren werkkring in een landelijke paro-
chie herstel zijner krachten te zoeken. Van
1879 tot '82 was hij achtereenvolgens kape-
laan te Nieuwstad en rector in Vaesrade. Zoo
ongaarne als hij Rolduc verlaten had, zoo

blijde was hij, toen in 1882 zijn herwonnen
levenskracht hem weer tot zwaarderden ar-
beid geschikt maakte, en hij naar Rolduc
werd teruggeroepen, om nu, zooals de uit-
komst bewees, in den wél voor hem bestem-
den werkkring te worden geplaatst. Directeur
Everts kende blijkbaar zijn voorliefde voor
de kleinen, de eenvoudigen, en belastte hem
met het onderwijs op de „Sixième latine”,
de eerste klasse der humaniora. Van dat
oogenblik af was zijn levensrichting vastge-
steld; aan het onderwijs, de opvoeding en
ontwikkeling der jongeren zouden heel zijn
leven, heel zijn arbeid, al zijn zorgen gewijd
zijn! Verlangen om hoogerop te gaan, toch
zoo begrijpelijk bij jeugdige onderwijskrach-
ten, was bij hem uitgesloten. Toen hij eens,
door den drang der omstandigheden, met een
hoogere klasse belast werd, kweet hij zich
daar zeker met gelijken ijver en toewijding
van zijne taak; maar zoodra de weg weer
open stond, keerde hij naar zijne „sixièmes”
terug. Van 1882 tot '95, de evengenoemde
korte onderbreking uitgezonderd, was „Mon-
sieur Raven” de professor van de Sixième.
Hoe hij dat ambt vervuld heeft, mogen de
talrijke oud-leerlingen, zoowel priesters als
leeken, getuigen, die bij hem op de banken
gezetten hebben, wien hij met alle denkbaar
geduld en nauwgezetheid en met een merk-
waardig talent om zich aan den gedachten-
gang dier jeugdige hersenen aan te passen,
de beginselen der latijnsche taal heeft ge-
leerd; maar die hij vooral met al de liefde
van zijn edelmoedig priesterhart opleidde tot
een leven van oprecht geloof en innige gods-
vrucht. Vroom, kinderlijk vroom was de
jonge priester, en die vroomheid trachtte hij
aan allen mede te deelen, die onder zijn in-
vloed stonden, als een „dienaar Gods” vol-
gens den H. Paulus, „door veel geduld, door
langmoedigheid, door goedertierenheid, door
den H. Geest, door ongeveinsde liefde.”

Dat wil nog niet zeggen, dat hij een Joris-
goedbloed was, die alles en allen over zich
heen liet gaan. Zijn temperament, waarvan
boven, liet zich wel eens gelden tegenover
hen die niet „wildes luisteren”. „Zij moeten
maar luisteren” was zijn lijfspreuk. Zijn ge-
zag handhaafde hij met klem, waar hij het

bedreigd achtte. „Meent niet, dat ik bang ben voor u,” zeide hij wel eens, „ik heb soldatenbloed in mijn lijf” — in welken zin dit bedoeld werd, is mij niet bekend. Het kon wel eens gemakkelijk zijn, den goeden professor vol vuur en met dreigend gebaar te zien staan tegenover een opgeschoten jongen, die uit de hoogte met een goedmoedigen glimlach op hem neerzag als wilde hij zeggen: waartoe al dat misbaar, ik zal het immers wel doen....

Wee, wanneer gij zijne „goede kinderen” te na kwaamt! Hij bemerkte niet altijd terstond, dat het scherts was, wanneer zijn vrienden met zijn voorkeur voor het kleine volkje den spot dreven en den lof der grooteren verkondigden. Dan kon hij wel eens geducht uit zijn slof schieten.... maar lachte gulweg mede, zoodra hij de bedoeling begreep. Inderdaad had hij, en dat was juist geen volmaaktheid, veel minder slag om met grootere jongens om te gaan; het scheen alsof ze hem altijd verdacht voorkwamen, zijn gezag niet genoeg hoog te houden.

Kenmerkend voor zijn levendig geloof en godsvrucht was de wijze waarop hij de hooge kerkelijke feesten vierde. Het Kerstfeest met zijne innig-roerende plechtigheden in de Crypta had boven alle zijn voorkeur. Niets was hem liever dan den Directeur bij de Nachtmis aan 't altaar te mogen ter zijde staan; dan ging heel zijn ziel op in de viering van het zoete liefdesmysterie van Jezus' menswording en geboorte. De collega, die hem zijn beurt afstond, om het Kerstevangelie te zingen bewees hem een werkelijken dienst. Met een welluidende stem was hij niet begaafd, maar hij zong zuiver en met innig gevoel. Dit minder aangename geluid, in verband met zijn familienaam, waren aanleiding, dat zijn goede vrienden en studiegenooten hem in de wandeling plachten te noemen met den naam waarvan Raven het meervoud schijnt te zijn. De „Raaf” was er niet boos om; zelfs mochten ze hem gerust met den vocatief „Kras” toespreken; hij gunde hun dat onschuldig genoeg. Een prachtig prentenboek, hem eens door een paar vrienden uit Aken meegebracht, afbeeldende de geschiedenis van „Hans Huckebein der Unglücksrabe” verschafte hem groot vermaak.

Hij bewaarde het langen tijd en schonk het later aan een zijner jonge vriendjes.

Na dertien gelukkige en gezegende jaren kwam alweer een onderbreking, toen in 1895 Z. D. H. Mgr. F. Boermans hem benoemde tot professor en provisor aan het Groot-Seminarie te Roermond. Dit vereerend bewijs van waardeering zijner talenten en toewijding van de zijde der hooge Kerkelijke Overheid, stelde professor Raven wel degelijk op prijs, maar het rukte hem plotseling weg uit den hem zoo dierbaar geworden werkring, die al zijn voorliefde had. Te Roermond was hij in een hem volmaakt bekende omgeving; ik noem slechts zijne oud-studiegenooten de professoren Mannens en Keuller; en onder de seminaristen die hij er te leiden kreeg, waren vele zijner voormalige „sixièmes”.... maar het waren nu „Heeren” geworden; hij stond dus anders tegenover hen. Men heeft wel eens gezegd, dat hij bij gelegenheid zijner eerste les hun zijn standpunt tegenover hen ietwat „kras” uiteenzette; of het waar is weet ik niet; in ieder geval heeft hij zijn program van actie zeer gematigd uitgevoerd. Met gelijken ijver en zorg als te Rolduc kweet hij zich in het Groot-Seminarie van zijn gewichtige en niet gemakkelijke taak, het stoffelijk beheer der Inrichting en het onderwijs in de H. Liturgie en Kerkgeschiedenis.

Een der bijzondere feiten uit den tijd van zijn beheer is, dat sedert het schooljaar 1898—'99 de zorg voor keuken en huishouding toevertrouwd werd aan de Congregatie der S. Josephszusters te Heerlen, op stoffelijk gebied een der grootste diensten, die hij de Inrichting kon bewijzen. Het scheen wel, dat de veranderde koers in zijn leven een blijvende zou zijn. Toen echter in 1899 door Directeur R. Corten te Rolduc de voorbereidingsafdeeling „Klein Rolduc” werd geopend, diende er aan het hoofd daarvan een priester te staan, die behalve andere voortreffelijke eigenschappen, moest beschikken over een rijpe ondervinding en degelijke kennis van het kinderhart en vooral een groote liefde voor het kind. Directeur Corten, wel wetende, dat professor Raven zijn hoogleeraarsambt in de Liturgie en Kerkgeschiedenis, al had hij het op nog zoo eervolle wijze ver-

vuld, gaarne liet varen, om weer „Monsieur Raven” te worden te midden zijner „goede kinderen” vroeg hem aan den Bisschop voor dien post.

En zoo geschiedde dan het unicum in de historie van het leerarencorps, dat Joseph Raven in September 1899 ten derden male naar Rolduc werd geroepen, thans om er als Regent zijn werk te vinden onder de **kleinsten**; immers de leerlingen van Klein-Rolduc waren nog te jong en te min ontwikkeld voor de „Sixième”. Hij was toen bijna 48 jaar oud, en vijftien volle jaren heeft hij de taak, die hem niemand benijdde en waarin allen hem bewonderden, met frisschen ijver, met taai geduld, met algeheele toewijding, met vaderlijke, ik zeg haast met moederlijke waakzaamheid en liefde vervuld. Men moet hem aan het werk gezien hebben om te beseffen wat het is, voor een man van zijn leeftijd en zoo alzijdige ontwikkeling, dag in dag uit de leider, de leeraar, de helper, de trooster, de vrederechter, de toevlucht-in-nood, de geneesmeester, de verzorger in tijdelijke en geestelijke dingen te zijn van een groot aantal kinderen met een groote verscheidenheid van opvoeding, ontwikkeling, karakter, en temperament, om dien arbeid eenigermate naar verdienste te kunnen schatten. Dat hij al die knapen tot engelen heeft weten te maken zal niemand beweren, en ondervond hij zelf het best; maar dat velen, die thans in kerk of maatschappij een eervolle plaats bekleeden, dat voor een groot deel aan de toegewijde liefde van mijnheer Raven verschuldigd zijn, lijdt geen twijfel. Al had hij niet de gave der wonderen, er stak in dezen man heel wat van een Z. Joannes Bosco of, zooals in zijn laatste arbeidsperiode zou blijken, misschien nog meer van een H. Hieronymus Aemilianus den Venetiaanschen verzorger van weezen en verwaarloosde kinderen uit de XVIe Eeuw. „Zijn kamers lagen onder de groote slaapzaal der kinderen. Bij 't minste geritsel dat hij 's nachts vernam, was hij overeind en snelde naar boven, om te zien of er soms een hunner hulp noodig had. Hoe speelsch en wispelturig ze ook waren, in de klas waren ze voor hem als lammetjes. Hij was voor hen als een moeder, die wel dreigt

maar niet straft. Eens vroeg hij hen, of ze ook wel voor hem baden; en na bevestigend antwoord vroeg hij: om wat bidt gij dan voor mij? Nu kwam er een vinger in de hoogte en een kleine bengel zeide: om geduld, mijnheer. Dat gebed bleef niet onverhoord. Mijnheer had op zijn kamer een kleine apothec. 's Morgens om tien uur kwamen de kinderen die eenig letsel hadden naar boven om zich door de Zuster te laten verbinden of bepleisteren. 's Avonds na het avondeten nam hij dat werk van de Zuster over en verzorgde zelf zijn goede kinderen. In wintertijd konden er soms wel meer dan een dozijn jongetjes op zijn kamer gezellig bij elkander zijn: 't was dan niet alleen om verbonden te worden, maar ook om hun voetjes te warmen of iets anders. Anderen helpen en goed doen was zijn grootste vreugde, vooral wanneer het kinderen van minder gegoeden betrof; menigmaal ontdeed hij zich voor hen van dingen, wier gemis hem erg ontriefde. Voor den geringsten dienst dien men hem-zelf bewees, was hij hoogst dankbaar”, zoo luidt het getuigenis van een zijner voornaamste helpsters de E. Zuster O.

Wie nu zou denken, dat met al die bezigheden, waarbij ook nog moet gevoegd worden de voorbereiding tot eerste H. Communie en H. Vormsel zijner jongens, alsmede de vrij uitgebreide correspondentie met de ouders zijner beschermelingen en het ontvangen van hun bezoeken, er voor andere dingen geen tijd overschoot, vergist zich niet weinig. Niet alleen vond hij tijd, om met zijn Theologische studies voortdurend op de hoogte te blijven, hij voegde daarbij nog uit liefhebberij de studie van vreemde talen: Italiaansch, Spaansch, later ook nog Noorsch studeerde hij jaren lang en ernstig, zoodat hij die talen gemakkelijk las en schreef en vrij goed sprak. Ontspanning zocht hij in de beoefening der muziek. In zijn jeugd blies hij den hoorn in de Rolducsche harmonie; later vond hij afleiding bij piano en cello, hoewel beide instrumenten veel meer rust gonen dan hun meester. Aan het gezelschap zijner collega's onttrok hij zich geenszins, al kon hij er niet veel tijd aan wijden; in het gesprek was hij, hoewel meestal van de

strengere opvatting, meegaande en toegevend voor ieder.

Bij dat alles vond hij tijd om de geestelijke belangen der omstreeks veertig Zusters, die de huishouding van Rolduc bezorgen, te behartigen. Geregeld om de veertien dagen, de vakantie niet uitgezonderd, hield hij voor haar een goed verzorgde conferentie over allerhande onderwerpen van het geestelijk leven. Streng en veeleischend als hij was voor zichzelf, zegt men, dat hij daarbij mischien wat te veel de spreuk van den Wijzigen man indachtig was over den vader die, door de roede te sparen, toont zijn zoon niet te beminnen. Wat niet wegneemt, dat zijne onderrichtingen hoogelijk werden gewaardeerd. „Mijnheer Raven heeft het gezegd,” gold als een afdoend argument. Daarenboven gaf hij nog geruimen tijd geregeld catechismusonderricht aan het meisjespatronaat der Zusters Ursulinen te Kerkrade.

Het geheim van zooveel vruchtbaar werk tegelijk zonder ontijdige uitputting lag grootendeels in de eigenschap waarop boven werd gewezen: hij kende geen tijdverlies, elk oogenblik van den dag werd nuttig besteed. Dagbladen en ontspanningslectuur kregen er een minimaal deel van, ernstige tijdschriften en boeken daarentegen een veel ruimer. Een aanmerkelijk deel was gewijd aan geestelijke oefeningen, waarin zich zijn levendig geloof en kinderlijke vroomheid zoo duidelijk uitspraken, waartoe hij dan ook door zijn voorbeeld niet minder dan door zijn woord wist op te wekken. Overtuigd van de kostbaarheid der morgenuren voor den arbeid, begon hij met ieder dag in alle vroegte, onder het morgengebed der studenten het H. Misoffer op te dragen in de Crypta, op het altaar, waaraan in de XIIIe eeuw de H. Norbertus als offeraar stond. Het liturgisch gebed was een der voornaamste punten zijner dagorde en werd steeds met de grootst denkbare nauwgezetheid verricht.

De historische herinneringen van het aloude Rolduc hield hij in hooge eere, niet slechts die van vroeger eeuwen, maar ook en vooral die van het nieuwe Rolduc sedert 1831 en 1843. Hij was in dit opzicht een antiquarius in de klassieke beteekenis van

het woord, met een klein tintje van overdrijving erbij. Hij zou wel gewenscht hebben, ware het mogelijk, dat er niets werd veranderd, noch aan gebouwen, noch aan inrichting van het onderwijs, gebruiken, reglementen, noch aan meubels en wandversieringen. Tal van deze laatste werden door hem aan de voor- of achterzijde met opschriften voorzien, om aan het nageslacht de beteekenis of de herkomst ervan te bewaren. Wat meer is, te beginnen met het jaar 1882 zette hij de annalen van Rolduc, door prof. B. A. Pothast begonnen voort, en behield dusdoende de herinnering aan alle eenigszins merkwaardige gebeurtenissen voor een verre toekomst. Zijn werk begint met den tekst Eccli VIII 11-12: „Laat u niet ontgaan wat de ouden verkonden; zelf toch hebben zij van hunne vaderen geleerd. Want van hen zult gij doorzicht leeren en antwoord te geven ten tijde dat het noodig is.”

Onnoodig er op te wijzen, dat beide auteurs den stempel hunner nog al uiteenlopende geestesrichting en karakter op hun werk hebben gedrukt.

Zoo ging het dan dag in dag uit, jaar in jaar uit vijftien jaren lang met onverminderden ijver, maar ten slotte moesten de lichaamskrachten het afleggen tegen die van den sterken geest. Raven had liefst tot het einde te Rolduc gebleven, wat hem dierbaar was als zijn leven, maar voor den zestigjarige was de heele taak te zwaar geworden en voor een gedeelte was hij niet te vinden. Het scheiden van Rolduc, van zijn werkring, van zijne kinderen en van zijne vrienden viel hem ontzettend zwaar, maar hij berustte in de welverdiende rust, die hem was toegedacht, maar die hij nog lang niet zou nemen.

In October 1914 nam hij afscheid; sedert is hij er, zoover ik kon vernemen, slechts éénmaal teruggekomen, om met de leeraren de retraite te houden. Kenmerkend is dit op zichzelf onbeduidend staaltje van zijn soms te ver gaande bezorgdheid, voor al wat het huis betrof. Toen hij 's avonds bij ingevallen duisternis aankwam, zag hij licht op een zolderkamerijtje van het Instituut, waar toevals een leeraar bezig was met zijn verza-

meling van Romeinsche potten en scherven. Zijn eerste werk was, naar den portier te loopen, om te zeggen, dat er vermoedelijk brand was op de aangeduide plaats.

Dat hij naderhand zijn Rolduc, hoe dierbaar hem daar elk plekje ook was, niet meer heeft teruggezien, was althans voor de latere jaren, ten deele het gevolg van de lichamelijke moeilijkheid om zich te verplaatsen; maar misschien ook wel hiervan, dat hij de door de tijdsomstandigheden gewettigde of geëischte wijzigingen min of meer uit den booze hield, en ze daarom zelf liever niet wilde zien. Aan zijn liefde voor Rolduc veranderde dat niets; al wat er gebeurde en al wat er mee samenhang, behield zijn levensdigste belangstelling; van alles wilde hij op de hoogte blijven; niets was hem aangener dan bezoek van oud-collega's of leerlingen, en kinderlijk dankbaar was hij voor elk blijk van belangstelling hem van daaruit betoond.

Op het vijftienjarig tijdperk van ingespannen arbeid op Klein-Rolduc, volgt nu een periode van zoogenaamde rust van eveneens vijftien jaar, nu niet meer als „Monsieur Raven”, maar als „Mijnheer de Rector”, eerst in het opvoedingsgesticht „Severen” gedurende elf jaar, de vier laatste in het S. Josephsgasthuis te Meerssen.

„Severen”, een mooi oud kasteel, ligt in een prachtige omgeving in de Maasvallei onder Amby. Van dit natuurschoon heeft rector Raven slechts weinig genoten... omdat hij het te druk had, alweer met „zijn kinderen”. Er werden tijdens zijn verblijf aldaar doorlopend om de honderd meisjes verpleegd van 5- tot 15-jarigen leeftijd, allen met meer of minder verwaarloosde eerste opvoeding. Al dat volkje nu, met zijn eendlooze verschillen van kennis en godsdienstige ontwikkeling, of beter verwaarloozing, stond onder zijn geestelijke leiding. Het zieleheil dier armen, wier eerste jaren veelal verstoken waren geweest van een christelijke opvoeding, ging hem boven alle rust. Was hij zijn leven lang de trouwe navolger van den Meester, die gezegd had: „laat de kleinen tot Mij komen”, met dubbelen ijver en zorg was hij het thans, nu 't gold al die kleinen te maken tot zulken „wien het Rijk der Heme-

len toebehoort”. Daaraan zou van nu af wat hem nog restte aan levenskracht worden gewijd.

Het zou ons te ver voeren, in bijzonderheden te beschrijven, hoe hij getracht heeft dat heerlijk doel te bereiken; daarom slechts enkele bijzonderheden. Minstens driemaal daags gaf hij godsdienstonderricht. Daartoe had hij de kinderen verdeeld naar den graad hunner kennis of onwetendheid in verschillende klassen en op elke klasse in afdeelingen van meer of minder gevorderden. De meest onwetenden werden nog buiten de gewone lessen onderricht om bij te komen. Zondags na de H. Mis hield hij een toespraak voor Zusters en kinderen en in den loop van den dag voor de laatsten nog een onderricht van circa een uur. Niets was hem te veel om de kleinen tot vlijtig leeren te prikkelen; meestal belooningen voor betoonde vlijt; ook wel straffen voor de tragen en weerbarstigen. Een der hoost gewaardeerde belooningen was, wanneer een of meer kinderen met mijnheer den Rector zijn sober avondmaal, met hoofdschotel een bord pap, mochten deelen.

Ernstige zorgen en veel briefwisseling veroorzaakten hem het onderzoek naar het al of niet behoorlijk gedoopt zijn van sommige dier arme schepseltjes. Maar „de liefde is geduldig, goedertieren... zij zoekt het hare niet,... zij verdraagt alles”... Als mijnheer de Rector maar zag, dat de kinderen van goeden wil waren en naar zijn vermaningen luisterden, achtte hij al zijn moeiten en zorgen rijk beloond. Ook nadat ze het gesticht verlaten hadden en in dienstbetrekking geplaatst waren, bleef zijn vaderlijk oog over hen waken. Met velen onderhield hij briefwisseling om, waar 't noodig was, hetzij aan te moedigen, hetzij te berispen, al naar gelang de ontvangen berichten. Velen kwamen hem naderhand uit de verte bezoeken, zelfs nadat hij Severen verlaten had; en hoe gevoelig was hij voor dat blijk van dankbare genegenheid.

Intusschen was Rector Raven 73 jaar geworden, en deden lichaamszwakte en ouderdomsgebreken zich meer en meer gelden. Hij voelde, dat ook hier de tijd van scheiden was gekomen. „Als een heilige heeft hij hier geleefd, gebeden en gewerkt,” zoo luidt over

dit tijdperk van zijn leven het getuigenis van zijn opvolger, aan wiens welwillendheid ik de meeste van bovenstaande bijzonderheden dank.

Zijn laatste vier jaren sleet Joseph Raven in het S. Joseph-gasthuis te Meerssen. Zijn oude dagorde onderhield hij ook daar zoo trouw mogelijk; om vijf uur stond hij op 't heele jaar door; de eerste uren van den dag werden besteed aan gebed, overweging, het opdragen en bijwonen der H. Mis en 't lezen der getijden: dit laatste was ook hier een der voornaamste punten zijner dagorde. De ouden van dagen en zieken die het huis bewoonden te troosten, op te beuren, hun de H. Sacramenten toe te dienen, zoo lang hij dit kon, was zijn liefste werk. Wie hem daar bezocht, was verwonderd over zijn helderheid van geest, zijn opgewektheid en belangstelling in alles en allen; zichtbaar kwikte hij op bij de herinnering aan personen en tijden van weleer. Een tijd lang bezocht hij, hoewel met groote moeite Zondags den H. Dienst in de parochiekerk; hij meende dit te moeten doen tot stichting der geloovigen, hoezeer hij zich ook ontsticht gevoelde door al het wereldsch gedoe, dat zich buiten zijn stille woning aan zijn oogen opdrong; hem, den eenvoudigen, ouderwetschen man een gruwel.

Den 6 April 1928 vierde hij met meer plechtigheid dan hem lief was, maar door de vereering zijner omgeving onvermijdelijk, en onder overgroote belangstelling van heinde en verre, zijn gouden priesterfeest. Voor de ridderorde, hem bij die gelegenheid door bemiddeling van zijn oud-leerling, toen Minis-

ter van Oorlog, aangeboden heeft hij onverzettelijk bedankt. Wel mocht hij met dankbare voldoening terugzien op die vijftig jaren, aan de uitbreiding van Gods Rijk in de harten vooral der kleinen gewijd. Het „nunc dimittis' op dien dag zeker uit zijn ziel opgeweld, bleef nog bijna twee jaar onverhoord. Intusschen wachtte hij geduldig met de brandende lamp van zijn levendig geloof en de olie der steeds voortgezette goede werken, dat de ure van het bruiloftsmaal zou slaan. Ieder derden Woensdag der maand hield hij ook hier voor de Zusters van het Gasthuis de onderrichting van den stillen dag. Op Woensdag, 18 Dec., hield hij, wat men ook deed om er hem van te weerhouden, een treffende toespraak over het aanstaande feest van Jezus' geboorte, zijn lievelingsfeest, en drukte de Zusters op het hart toch vooral een „ouderwetsch" eenvoudig Kerstfeest te vieren. En dit is dan, zoo eindigde hij, de laatste preek, die ik voor u gehouden heb." Twee dagen later, 20 Dec., in het vroege morgenuur, na een kalme nachtrust, terwijl hij zich wilde gaan voorbereiden tot de H. Mis, kwam er een plotselinge inzinking: hij voelde terstond zijn uur gekomen. De onmiddellijk geroepen priester kon hem nog de absolutie en het H. Oliesel toedienen, en zonder doodstrijd verliet de schoone ziel het brooze lijf. Lang en trouw genoeg had zij haar „ouderwetsche" Kerstmis gevierd met den armen Jezus van Bethlehem, nu riep haar de verheerlijkte Meester om het met Hem te vieren in de glorie van het Paradijs.

B.

H. W. H. E.